

Dom u Finskoj

INFORMACIJA DOSELJENICIMA O STANOVANJU,
STUDIRANJU I SOCIJALNOJ ZAŠTITI

MINISTARSTVO ZA RAD

SADRŽAJ:

UVOD.....	3
INTEGRACIJA DOSELJENIKA ?	3
PRAVO NA SOCIJALNU ZAŠTITU	3
1. DOSELJENIK U FINSKOJ.....	4
MOŽEŠ ZATRAŽITI USLUGE PREVODIOCA	4
UČENJE JEZIKA	4
ŽENE, MUŠKARCI I ZAPOSLENOST	4
USLUGE BIROVA ZA ZAPOSŁJAVANJE	4
NOVI LJUDI, RAZLIČIT NAČIN ŽIVOTA.....	5
2. PREBIVALIŠTE I STANOVANJE.....	5
PRAVA STANOVNIKA OPŠTINE	6
STANOVANJE - VLASTITI STAN ILI STAN ZA IZNAJMLJIVANJE	6
• <i>Stan za iznajmljivanje</i>	6
• <i>Stanarski ugovor</i>	6
3. SOCIJALNA ZAŠTITA ZASNOVANA PO STANOVANJU I DRUGE SOCIJALNE ZAŠTITE.....	7
SOCIJALNE POVLASTICE KELE.....	8
• <i>Bolesnička naknada</i>	8
• <i>Nadoknada za lijekove</i>	8
• <i>Stambena potpora</i>	8
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA ZAPOSLENIH	8
POVLASTICE ZA NEZAPOSLENE.....	8
• <i>Nadoknada za nezaposlenost</i>	9
• <i>Potpورا tržišta radne snage</i>	9
• <i>Naknada za nezaposlenost na osnovi zarade</i>	9
PENZIJE	9
• <i>Starosna/narodna penzija</i>	10
• <i>Zarađena penzija</i>	10
POSEBNA POTPORA ZA DOSELJENIKE.....	10
POTPORA ZA IZDRŽAVANJE	10
POLOŽAJ I PRAVA STRANKI SOCIJALNE ZAŠTITE	10
SOCIJALNI ZASTUPNIK.....	11
4. ODSUSTVO ZBOG PORODICE	11
ODSUSTVO ZBOG POROĐAJA/TRUDNIČKO	11
OČEVO ODSUSTVO	11
ODSUSTVO ZA RODITELJSKU NJEGU DJETETA	11
RODITELJSKO ODSUSTVO ZA NJEGU DJETETA KOD KUĆE.....	11
DJEČJI DODATAK.....	12
POTPORA ZA PORODILJE	12
5. DNEVNA NJEGA DJECE I PRIVREMENI ODGOJ.....	12
OPŠTINSKI ILI KUĆNI DJEČJI VRTIĆI ?	12
DJEČJA IGRALIŠTA	13
OTVORENI DJEČJI VRTIĆI.....	13
DNEVNA NJEGA ZA VRIJEME NASTAVE ZA DOSELJENIKE	13
TRAŽENJE MJESTA ZA DNEVNU NJEGU.....	13
PLAĆANJE DNEVNE NJEGE	13
PREDŠKOLSKO, PRIJE POČETKA ŠKOLE	13
OMLADINSKO BAVLJENJE HOBIJEM	13
6. IZ BRAKA U RAZVOD	14
ALIMENTACIJA.....	14
POTPORA ZA ALIMENTACIJU.....	14

7. POHAĐANJE ŠKOLE I STUDIRANJE.....	14
OSNOVNA ŠKOLA	14
• <i>Hrana</i>	15
• <i>Vjeronauk</i>	15
GIMNAZIJA I SREDNJE STRUČNE ŠKOLE	15
INTEGRACIONO ŠKOLOVANJE	15
VISOKE ŠKOLE I UNIVERZITETI	15
ŠKOLE OPŠTEOBRAZOVNOG SMJERA ZA ODRASLE	16
NARODNI- I RADNIČKI UNIVERZITETI	16
MATERIJALNA POTPORA ZA ŠKOLOVANJE	16
OBRAZOVNA POTPORA	16
8. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	16
ZDRAVSTVENI CENTRI.....	16
SAVJETOVALIŠTE ZA TRUDNICE	17
SAVJETOVALIŠTA ZA DJECU	17
ZDRAVSTVENA ZAŠTITA U ŠKOLI	17
BOLNIČKA NJEGA	18
PRIVATNA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	18
LJEKIVI	18
PRAVA PACIJENTA.....	18
9. SLUŽBE ZA INVALIDE.....	18
POTPORA KELE ZA INVALIDE I HRONIČNIM BOLESNICIMA.....	19
• <i>Posebna novčana potpora roditeljima za njegu djeteta</i>	19
• <i>Potpora za njegu bolesnog ili djeteta invalida</i>	19
• <i>Invalidska potpora</i>	19
• <i>Rehabilitacija</i>	19
10. USLUGE ZA STARIJE	19
KUĆNE USLUGE.....	19
STAMBENO- USLUŽNE ZGRADE I STARAČKI DOMOVI.....	20
11. KAKO SOCIJALNU ZAŠTITU FINANSIRAMO?.....	20
12. ODAKLE DOBITI POMOĆ U NEVOLJI?.....	20
VAŽNI TELEFONSKI BROJEVI	20
SLUČAJ NUŽDE (HÄTÄTILANNE)	20
SLUŽBE ZA MENTALNO ZDRAVLJE I ZA SLUČAJ KRIZE (MIELENTERVEYS- JA KRIISIPALVELUT)	20
URED ZA MENTALNO ZDRAVLJE I POROĐIČNA SAVJETOVALIŠTA (MIELENTERVEYSTOIMISTOT JA PERHENEUVOLAT)	21
DEŽURNI DOMOVI (TURVAKODIT).....	21
KLINIKA ZA LJEČENJE ALKOHOLIČARA (A-KLINIKAT).....	22
PRAVNA POMOĆ (OIKEUSAPU)	22
URED DOSELJENIČKOG ZASTUPNIKA (VÄHEMMISTÖVALTUUTETUNTOIMISTO)	22
SLUŽBA ZA IZBJEGLICE (PAKOLAISNEUVONTA)	22
PRIVATNI ADVOKATI (YKSITYISET LAKIMIEHET)	23
MEĐUNARODNO TRAŽENJE NESTALIH OSOBA	23
KORISNE INTERNET ADRESE:.....	23

Uvod

Dobro došli u Finsku. U ovoj brošuri govorimo o životu i radu u Finskoj, kao i o stanovanju i studiranju. U brošuri su sažeta uputstva o najvažnijim javnim službama i o socijalnim povlasticama u raznim fazama života.

Doseljenicima smatraju se izbjeglice, imigranti, povratnici i ostali stranci. Doseljenik dobija usluge i socijalne povlastice, koje olakšavaju prilagođavanje u novoj sredini. Doseljenikova prava i obaveze zavise od tog, doseljava li on iz Evropske Unije ili Evropskog privrednog područja, ili odnekud drugdje. Cilj usluga je, da se doseljenik prilagodi životu u Finskoj i postigne takva znanja i vještine, da bi mogao pomoću njih samostalno snalaziti se.

Birovi za zapošljavanje su mjesta odakle možeš dobiti pomoć što se tiče zapošljavanja i radnih mjesta. U birovu za zapošljavanje takođe možeš informisati se o uslugama poslodavca: www.mol.fi

Informacije o novoj domovini možeš naći takođe i na www.mol.fi

Integracija doseljenika ?

Integracija doseljenika znači to, da doseljenik sam školovanjem postigne takva znanja i vještine, pomoću kojih može sam snalaziti se u novoj domovini te da može učestvovati u radnom životu i društvenim aktivnostima kao ravnopravan član.

Zakon o integraciji olakšao je mogućnost doseljenikove ravnopravnosti u Finskom društvenom životu. (Zakon stupio na snagu 1.5.1999). Pravo na lični plan za integraciju imaju doseljenici, koji su doselili u Finsku posle 1.5.1997 i žive zastalno u Finskoj, i vode se na birovu za zapošljavanje kao tražioci posla i /ili primaju potporu za izdržavanje. Osoba koja je doselila u Finsku može napraviti u određenom roku, skupa sa opštinom i birovom za zapošljavanje, lični plan za integraciju. Lični plan za integraciju može se napraviti najviše za tri godine. U planu zdogovara se naprimjer, na koji način doseljenik uči finski ili švedski jezik i osnovne stvari iz Finskog društva. Cilj ličnog plana za integraciju (kotoutumissuunnitelma) je olakšati prilagođavanje u Finskoj.

Dodatne informacije: www.mol.fi

Pravo na socijalnu zaštitu

Doseljenici imaju pravo na socijalnu zaštitu zasnovanu po stanovanju, odmah po dolasku u Finsku, ako je cilj dolaska u zemlju ostati ovdje živjeti zastalno i ako ima dodatno sa sobom doravišnu dozvolu u trajanju od jedne godine (ako se od njega takva dozvola traži).

Doseljenje u Finsku smatra se zastalno u tom slučaju, kad osoba doseli u Finsku kao povratnik, izbjeglica ili azilant kome je odobrena boravišna dozvola najmanje za godinu dana. Takođe smatra se da zastalno stanuje, kad doseljenje je zbog porodičnog razloga ili kad osoba je u stalnom radnom odnosu u Finskoj ili kad posao ovdje traje najmanje dvije godine. Predpostavlja se, da doseljenici ovdje faktički žive zastalno. Osobe koje su došle u Finsku na kratko, na određeno vrijeme, ne smatraju se da žive zastalno u ovoj zemlji. Osobe koje su došle u Finsku samo zbog studiranja, takođe ne smatraju se da u Finskoj žive zastalno, zbog toga nemaju pravo na socijalnu zaštitu koju daje Narodni fond za penzijsko i zdravstveno osiguranje- Kela.

Dodatne informacije: www.kela.fi

1. Doseljenik u Finskoj

Doseljenikovo prilagođavanje Finskom društvu unapređuje se i olakšava na mnogo načina. Finska ima 446 opštine. Svaka osoba koja je doselila u Finsku u namjeri da zastalno ostane živjeti, neke je opštine stanovnik. Opština je jednog ili od više sela formirano područje, gdje se obavljaju opšte javne stvari. Takođe i gradovi spadaju u opštinu. Svi stanovnici opštine uglavnom imaju ista prava i obaveze. Mnoge opštine imaju posebno specijalizirane jedinice ili referente za prihvata doseljenika, gdje doseljenik može informisati se i dobiti upute. U mnogim gradovima nalaze se međunarodna mjesta za druženja, gdje doseljenici i Finci mogu se upoznati, razmjeniti iskustva i zainteresovanost.

Možeš zatražiti usluge prevodioca

Ukoliko poznavanje jezika nije dovoljno za obavljanje vlastitih stvari, od službenika možeš zatražiti prevodilačke usluge. Unaprijed trebaš obavjestiti službenika da ti je potreban prevodilac. Službenik naručuje prevodioca. Važno je, da stranka dođe na dogovoreno vrijeme. Prevodioca možeš dobiti takođe i u birovu za zapošljavanje. Zadatak prevodioca je samo prevoditi, odnosno prenijeti vijest s jednog jezika na drugi. Prevodilac ima uvijek obavezu šutnje, čuvanje službene tajne.

Učenje jezika

Jezik zemlje, pomaže u integraciji doseljenika i olakšava snalaženje u svakidašnjim situacijama. U Finskoj dva jezika su službena, finski i švedski. U radnom životu poznavanje finskog jezika, nužno je. Odrasli doseljenici mogu učiti jezik u obrazovnim centrima za odrasle, u gimnaziji za odrasle, narodnim- i radničkim univerzitetima, te u jezičnim centrima univerziteta i visokih škola.

U birovu za zapošljavanje možeš dobiti dodatne informacije o kursevima za učenje jezika.

Informisati se možeš preko raznih obrazovnih institucija i njihovih stranica u internetu, Uprave obrazovanja i njihove stranice u internetu www.oph.fi

Žene, muškarci i zaposlenost

U Finskoj i muškarci i žene imaju istu mogućnost školovati se za zanimanje i dobiti posao. Obično žene rade izvan kuće. Ako je teško dobiti posao, isplati se raspitati o aktivnostima nezaposlenih. U birovu za zapošljavanje pomažu u traženju posla i nastavku školovanja. Možeš se informisati i o osnivanju vlastitog poduzeća. Takođe i poslodavci mogu surađivati sa birovom za zapošljavanje. Poduzeća koje doseljenici osnivaju imaju iste uslove za dobijanje finansijske pomoći kao i poduzeća koja osnivaju finci. Finska država ima sopstveno udruženje za finansiranje Finnvera Oyj. Ono podupire osnivanje poduzeća odobravajući jamstvo i izvoz.

Dodatne informacije: www.finnvera.fi

Usluge birova za zapošljavanje

Birovi za zapošljavanje su državne službe koje država izdržava, a koje pomažu naprimjer: u traženju posla i zapošljavanju, u zaštiti za slučaj nezaposlenosti, izboru zanimanja i planiranju karijere, u podnošenju zahtjeva za školovanje i u stvarima koji se tiču osnivanja vlastitih poduzeća. Pojedini birovi za zapošljavanje imaju i posebno specijalizirane službenike za rad sa doseljenicima. Takođe, informacije o stvarima koje se tiču radnih dozvola možeš dobiti u birovu za zapošljavanje. Sve usluge birova za zapošljavanje su besplatne.

Poslodavci obavještavaju biro za zapošljavanje o prilično velikom broju slobodnih radnih mjesta. Pored birova za zapošljavanje posao možeš tražiti, pomoću oglasa u novinama ili stupiti direktno u kontakt s poslodavcem.

U traženju posla preko posrednika, na usluzi je biroviski savjetnik za lične usluge i samoposluživači. U ured za traženje posla preko posrednika, može se prijaviti kao tražilac posla i zaposlena i nezaposlena osoba. Da bi osoba dobila naknadu za nezaposlenost obavezno mora se prijaviti na biro za zapošljavanje, da bi se vodila kao tražitelj zaposlenja. Kao tražitelj zaposlenja, u birovu za zapošljavanje, od savjetnika dobija se stručnu pomoć u traženju posla. U slučaju da tražilac posla treba dodatno obučavanje kako se traži posao, on se može prijaviti na kurs gdje se vrši obučavanje (työnhakukurssi), koji organizuje biro za zapošljavanje.

Linija za otvorena radna mjesta (Työlinja) je pomoć tražitelju posla, gdje možeš zvati ponedjeljak-petak u vremenu od 8.00- do 19.00 cijena razgovora je (8,21 cent/zvanje + 1,47 sent/min, mobitelom 29,26 sent/min) Savjetnici birova za zapošljavanje uslužuju i lično daju upute, telefoni za zvanje su: 0203 66066, 0203 66022, 0203 66077 i 020360011.

O uslugama birova za zapošljavanje i ministarstva za rad www.mol.fi - možeš postaviti pitanja koja se tiču tih usluga na e-mail: työlinija@mol.fi

Novi ljudi, različit način života

Najbolji način upoznavanja načina života u novoj zemlji je upoznavanje sa ljudima te zemlje. Možeš se upoznati s Fincima, naprimjer; na dvorištu vaše stambene zgrade ili preko raznih hobija kao što su sportska udruženja i univerzitetski, školski studentski krugovi. Takođe može biti da u tvojoj okolini gdje stanuješ, organizovane su zajedničke, prijateljske aktivnosti i grupe raznog hobija. Majka i otac trebaju od početka učestvovati u aktivnostima koje organizuju škole i vrtići, a koja su namjenjena roditeljima.

Porodica, rodbina i prijatelji su najbolja podrška doseljeniku u novoj sredini. Kad se živi izvan svoje domovine brzo se primjeti: kako važan je maternji jezik, vlastiti način života, hrana, muzika i druženja.

U mnogim mjestima postoje doseljenička udruženja i društva. Finski Crveni krst (SPR) pomaže u pronalasku osobe ili porodice koja želi pomoći doseljeniku. Osobe i te porodice žele se upoznati sa izbjeglicama i drugim doseljenicima, te im pomoći na početku novog života.

Dodatne informacije www.redcross.fi

2. Prebivalište i stanovanje

Svaki doseljenik koji zastalno živi u Finskoj, ima svoje prebivalište, odmah čim je uveden u matičnu evidenciju kao stalni stanovnik. Zbog tog u matičnom uredu treba ispuniti prijavu o promjeni boravka.

Dodatne informacije o uvođenju u matičnu evidenciju možete dobiti u matičnom uredu opštine, čija adresa i broj telefona nalazi se u telefonskom imeniku (rekisteritoimisto - matičnični ured).

Promjenu boravka takođe možete prijaviti i preko telefona 0203 456 456 (na finskom jeziku) ili 0203 457 457 (na švedskom jeziku) i preko interneta www.vaestorekisterikeskus.fi ili putem pošte www.posti.fi

Prava stanovnika opštine

Svaki Finski građanin, koji je navršio osamnaest godina, ima pravo glasati na državnim izborima i referendumu naroda. Svaki Finski građanin i stranac koji živi zastalno u ovoj zemlji, a koji je navršio osamnaest godina, ima pravo glasati na opštinskim izborima i opštinskom referendumu.

Dodatne informacije: www.finlex.fi

U Finskoj biraju se opštim izborima članovi parlamenta, predsjednik republike, opštinski odbornici i članovi (16) u Evropskom parlamentu.

Dodatne informacije: www.suomi.fi

Stanovanje - vlastiti stan ili stan za iznajmljivanje

Veliki broj Finaca živi u stanu koji je njihovo vlasništvo, za koji su morali uzeti kredit. Kredit obično uzima se iz banke i na kredit plaća se kamata. U bankama isplati se raspitati za bankovske ponude u vezi kredita i vraćanju duga.

- **Stan za iznajmljivanje**

Nadležna lica organizuju izbjeglicama i nekim doseljenicima prvi stalni iznajmljeni stan. Poslije sam sebi tražiš stan.

Osim opštine stanove iznajmljuju, naprimjer: osiguravajuća društva, vjerske zajednice/župe, te različite ustanove i opštinska stambena preduzeća. Studentske stambene ustanove iznajmljuju stanove za studente. Stan možeš takođe iznajmiti i od privatne osobe ili preko ureda za stambeno posredništvo. Obično u tom slučaju unaprijed se plaća jedan dio stanarine ili određeni iznos kao garancija. Kad se preseli u novi stan, treba se upoznati s propisima zgrade. U kojima su navedene upute i propisi za sve stanare u zgradi.

- **Stanarski ugovor**

Stanar sklapa stanarski ugovor s vlasnikom stana. U ugovoru naznačen je iznos stanarine/kirija i način plaćanja. Obično stanarina plaća se unaprijed, na početku mjeseca. Dodatno u ugovoru piše, na koliko vremena stan se iznajmljuje. Ugovor može se sklopiti tako da vrijedi do daljnjeg. Ako stanarina ne plaća se na vrijeme ili stanar živi život koji smeta drugim stanarima u zgradi, stanodavac ima pravo na raskidanje stanarskog ugovora. U tom slučaju stanar mora iseliti. Stanarski ugovor može se prekinuti brzo. Zakon o iznajmljivanju i unajmljivanju stana nalaže propise o iznajmljivanju i unajmljivanju. U slučaju ako dođe do problema, možeš dobiti pravnu pomoć u opštinskim uredima za pravnu pomoć (oikeusaputoimisto).

3. Socijalna zaštita zasnovana po stanovanju i druge socijalne zaštite

Prema Finskom zakonu socijalna zaštita dijeli se na socijalnu zaštitu za stanovanje i socijalnu zaštitu za rad.

Socijalna zaštita za stanovanje je penzionerska minimum zaštita, osiguranje za izdržavanje bolesnih osoba i nezaposlenih osoba, i potpora porodici sa djecom zbog troškova. Kod velikog broja Finaca socijalna zaštita je osnov stanovanja: povlastice mogu dobiti osobe koje žive u Finskoj. U cjelokupnosti, socijalna zaštita koja je zasnovana po stanovanju je zaštita koja spada u usluge Kele, opštinske socijalne- i zdravstvene usluge, kasa za nezaposlenost-kad osoba ostane bez posla i kasa radnog mjesta za bolesničko osiguranje.

Pravo na socijalnu zaštitu može se stvoriti takođe, po međunarodnim ugovorima ili na osnovu naredbe propisa. Takvo je zakonodavstvo socijalne zaštite Evropske zajednice i ugovori o socijalnom osiguranju. U primjeni međunarodnog zakonodavstva socijalne zaštite pres-udno je, gdje osoba radi - ne to, gdje ona živi. Tačnije podatke o EY- propisima i ugovorima o socijalnom osiguranju i njihovom uticaju na socijalno osiguranje možeš pitati u uredima Kele.

Prilikom obrade socijalnog osiguranja u Keli, smatra se da osoba živi u Finskoj ako ona ima ovdje stan ili kuću i ako živi ovdje.

Prilikom traženja socijalne zaštite koja je zasnovana po stanovanju, iz Kele treba ispuniti zahtjev Y77. Ispunjen zahtjev se podnosi u ured Kele, gdje osoba živi. Podnosilac zahtjeva od Kele dobija rješenje, na koje u slučaju da nije zadovoljan može se žaliti. Ako rješenje je potvrdno, podnosiocu zahtjeva pošalje se takođe i Kela-kartica. Ostale povlastice mogu se tražiti podnoseći zahtjeve koji su za tu vrstu povlastica.

Ako smatra se da osoba živi u Finskoj, ona ima pravo tražiti sledeće povlastice od Kele, kao i sve ostale osobe u ovoj zemlji:

- ❖ dječiji dodatak
- ❖ potpora za porodilje
- ❖ bolesnička naknada
- ❖ potpora za roditeljsku njegu
- ❖ naknada za bolničko lječenje po zdravstvenom osiguranju
- ❖ naknada za nezaposlenost i potpora tržišta radne snage
- ❖ potpora za njegu djeteta
- ❖ invalidska potpora
- ❖ rehabilitacija koju organizuje Kela i novac za rehabilitaciju
- ❖ starosna/narodna penzija i porodična-penzija
- ❖ stambena potpora za penzionere i opšta stambena potpora
- ❖ potpora za kućnu njegu i privatnu njegu djece
- ❖ potpora za školsko putovanje

Dodatne informacije: www.kela.fi

Socijalne zaštite zasnovane radom su: penzije stečene radom prema zaradi, osiguranje u slučaju nesreće i zaštita u slučaju nesreće na radu i profesionalnog oboljena. Po zasnivanju radnog odnosa, o socijalnoj zaštiti vode računa privatna osiguravajuća društva i Centar za penzijsko osiguranje (Eläketurvakeskus).

Socijalne povlastice Kele

Sve osobe koje zastalno žive u Finskoj spadaju u krug zdravstvenog osiguranja. Kela namiruje jedan dio troškova, liječenja kod privatnih doktora, ispitivanja, pretrage i liječenje na privatnim institucijama i jedan dio troškova za lijekove. Uz to, u sistemu zdravstvenog osiguranja, ima se pravo na bolesničku naknadu, novčanu potporu za porodilje, očeve i roditeljsku njegu.

- **Bolesnička naknada**

Ako ljekar ustanovi, da (16-64 godišnjak) radnik je duže vrijeme nesposoban za rad, njemu se isplaćuje za vrijeme bolovanja bolesnička naknada (sairauspäiväraha). Vrijeme vlastitog rizika, za koje se ne isplaćuje naknada, je otprilike dvije sedmice (dan kad je obolio i devet sledećih radnih dana). Visina bolesničke naknade računa se prema plati i od te naknade plaća se porez. Naknada se isplaćuje najviše za 300 dana. Ako oboljela osoba nije imala prihoda ili prihod je vrlo mali, može se isplaćivati naknada u minimalnom iznosu, ako bolest traje više od 55 dana.

- **Nadoknada za lijekove**

Ljekovi se prodaju u apoteci. Za jedan dio lijekova potreban je recept od ljekara, a za neke ne treba. Zdravstveno osiguranje to jest Kela nadoknađuje jedan dio iznosa za lijekove koje je ljekar propisao. Neki lijekovi, za teške bolesti, nadoknađuju se skoro u potpunom iznosu.

- **Stambena potpora**

Kela isplaćuje stambenu potporu (asumistuki) osobama sa niskim prihodima, na iznos potpore utiče između ostalog veličina porodice i prihod, troškovi stanovanja i veličina stana. Penzioneri imaju svoju stambenu potporu, studenti stambeni dodatak (asumislisä). Stambene prilike i bračno stanje studenta, određuje da li će student dobiti stambeni dodatak ili stambenu potporu.

Zdravstvena zaštita zaposlenih

Poslodavac organizuje radnicima zdravstvene usluge. Na vlastitom radnom mjestu možeš dobiti više informacija o zdravstvenoj zaštiti.

Osiguranje u slučaju nesreće

Svi poslodavci, dužni su, nabaviti svojim radnicima osiguranje u slučaju nesreće. Ono nadoknađuje zaradu u slučaju nesreće na radu ili profesionalnog oboljenja, dodatna različita liječenja- i ostale troškove. U slučaju smrti rodbini isplaćuje se porodična-penzija i naknada za sahranu.

Povlastice za nezaposlene

Ako ostanete bez posla ili završite školovanje, a radnog mjesta nemate, odmah se prijavite u biro za zapošljavanje kao tražitelj zaposlenja. Da bi dobili povlastice za nezaposlene trebate biti upisani i da se vodite u birovu za zapošljavanje kao tražitelj posla. Takođe, vlastiti rizik - kada se ne plaća potpora za nezaposlernost obično počinje od tag dana, kad je se osoba prijavila u biro za zapošljavanje. Kela isplaćuje osnovnu zaštitu za nezaposlene, potporu za nezaposlernost. Kasa za nezaposlene (työttömyyskassa) isplaćuje svojim članovima naknadu za nezaposlernost, koja se isplaćuje na osnovu plate.

- **Nadoknada za nezaposlenost**

Nezaposleni može dobiti osnovnu naknadu za nezaposlenost (työtömyyspäiväraha) od Kele, ako je bio u radnom odnosu deset mjeseci u toku proteklih dvije godine i četiri mjeseca (u proteklih 28 mjeseci) ili je bio privatni poduzetnik dvije godine u toku proteklih četiri godine. Podnosilac mora tražiti radno mjesto s punim radnim vremenom, 17-64 godišnjak i sposoban za rad. To jest, mora biti prijavljen u birovu za zapošljavanje kao tražilac posla. Naknada za nezaposlenost isplaćuje se za 500 dana. Visina naknade za nezaposlenost ista je za sve i plaća se porez.

- **Potpore tržišta radne snage**

Doseljencima potpora tržišta radne snage (työmarkkinatuki) plaća se za tri prve godine boravka u zemlji kao potpora za integraciju (kotoutumistuki). Primanje potpore za integraciju zahtjeva, da je doseljeniku napraviti lični plan za integraciju, zajednički rad birova za zapošljavanje i opštine. Kad nezaposlenom ne isplaćuje se više naknada za nezaposlenost ili nezaposlena osoba nema više pravo na osnovnu naknadu za zaposlenost, njoj može se isplaćivati potpora tržišta radne snage iz Kele. Tražitelj mora tražiti posao sa punim radnim vremenom, 17-64 godišnjak i sposoban za rad. On mora biti prijavljen na biro za zapošljavanje kao tražilac posla. Ispod 25- godina starosti od nezaposlenog traži se npr: da ima stručno obrazovanje i da nije odbio ponuđeni posao ili školovanje. Isplaćivanje potpore tržišta radne snage nema određenog roka do kada se može potpora primati. Prihod supružnika utiče na visinu potpore, prihod može smanjiti iznos potpore ili potpuno je obustaviti. Plaća se porez od potpore.

- **Naknada za nezaposlenost na osnovi zarade**

Sindikati zajedno sa kasom za nezaposlene, isplaćuju osobama koje su ostale bez posla naknadu za nezaposlenost. Visina dnevnice zavisi od visine plate i ona je obično veća od nadoknade koju Kela isplaćuje za nezaposlenost. Nadoknada može se dobijati otprilike dvije godine. Uvjeti za to su, da je radnik bio član kase za nezaposlenost najmanje deset mjeseci prije nego što je nastala nezaposlenost i da je plaćao članarinu. Zbog tog treba odmah, čim se stupi na posao, raspitati se u koji sindikat (ammattiliitto) i kasu za nezaposlene (työttömyyskassa) može se učlaniti.

Penzije

Život starijih osoba u Finskoj osiguran je starosnom/narodnom penzijom (kansaneläke) i zarađenom penzijom (työeläke). Pravo stranaca na penziju zavisi od provedenog vremena i radnog staža u Finskoj. Možeš pitati u uredu Kele, da li osoba iz tvoje porodice koja je stara ili invalid može dobiti penziju i koliki je iznos penzije. Ako ne može dobiti penziju, starija osoba može podnijeti zahtjev za potporu za održavanje. Od svih penzija plaća se porez. U Finskoj penzionisati se može osoba koja ima 65 godina starosti. U nekim slučajevima moguće je i ranije otići u penziju, međutim u tom slučaju visina penzije može biti niža. Vrste penzija su: starosna/narodna penzija i zarađena penzija. Pored njih dodatno, ako se ispunjavaju određeni uslovi postoje još i npr: porodična- penzija za nezaposlene. Kela isplaćuje starosnu/narodnu penziju, a penzije koje su zasnovane radom isplaćuje penzijsko. Penzija zbog nesposobnosti za rad (työkyvyttömyyseläke) isplaćuje se osobi ispod 65 godina starosti, u slučaju kad osoba zbog bolesti ili invalidnosti nije sposobna raditi svoj posao ili drugi odgovarajući posao. Penzija obično isplaćuje se nakon prestanka primanja bolesničke naknade, odnosno godinu dana od dana kad je osoba postala nesposobna za rad. Penzioner može takođe dobiti stambenu potporu, čiju visinu određuje visina penzije i stambeni troškovi. Dodatno uz stambenu potporu može se isplaćivati i potpora za njegu bolesnog penzionera ili penzionera invalida (hoitotuki). Cilj potpore za njegu je, pomaći penzioneru u stvaranju

prilika da bi mogao stanovati i dobiti njegu kod kuće. Od stambene potpore i potpore za njegu, ne plaća se porez.

- **Starosna/narodna penzija**

Stranci koji zastalno žive u Finskoj dobijaju starosnu penziju, ako su živjeli u finskoj određeni broj godina (najduže tražito vrijeme je 5 godina, bez prekida). Visina starosne penzije određuje se prema drugim penzijama i provedenim godinama u Finskoj. Na visinu penzije utiče mjesto boravka i bračno stanje.

- **Zarađena penzija**

Osoba koja ide u penziju iz radnog odnosa dobija zarađenu penziju. Visina penzije zavisi od godina staža i visine plate. Svaka godina radnog staža ima uticaj na visinu penzije. Poslodavac je dužan brinuti se o regularnom i zakonskom plaćanju za penzijsko, jedan dio poslodavac plaća a jedan dio odbija se od plate zaposlene osobe.

Posebna potpora za doseljenike

2003 godine, početkom oktobra, stupa na snagu novi oblik materijalne pomoći, kojom osigurava se osobama koje žive u Finskoj, izdržavanje za vrijeme starosti i nesposobnosti za rad i koje su već dugo zavisne od opštinske potpore za izdržavanje. Povratnici finskog porijekla su velika grupa, i prihvaćen novi oblik posebne potpore posebno tiče se njih. Posebna potpora je socijalna pomoć, koja spada u socijalnu zaštitu. Za ostvarivanje potpore treba ispunjavati uslove a to je najmanje 65 godina starosti i nesposoban za rad. Dodatni uslov je, da je primalac potpore prije početka primanja posebne potpore živio u Finskoj najmanje pet godina bez prekida. Iznos posebne potpore može biti najviše onoliko koliko je pun iznos starosne penzije i primalac od tog iznosa ne plaća porez. Visina potpore zavisi od prihoda podnosioca zahtjeva, supružnikovog prihoda, imovine podnosioca zahtjeva i njegovog supružnika. Penzijsko, zavod za zdravstveno osiguranje vodi računa o odobravanju posebne potpore.

Dodatne informacije: www.kela.fi

Potpora za izdržavanje

Potpora za izdržavanje (toimeentulotuki) je zadnja alternativa iz socijalne zaštite. Cilj potpore je osigurati izdržavanje i samostalno snalaženje. Osoba ima pravo na potporu za izdržavanje, u tom slučaju, ako njegova zarada i drugi prihod nije dovoljan za život. Visina potpore za izdržavanje zavisi od prihoda i od imovine. Dodatne informacije možeš dobiti u socijali.

Položaj i prava stranki socijalne zaštite

Stranke imaju pravo dobiti dobru socijalnu zaštitu i tretman bez diskriminacije. Zakon za stranke socijalne zaštite tiče se svih socijalnih zaštita. Stranka ima pravo dobiti podatke o sebi, ali ona je i obavezna dati podatke o sebi. Službenici imaju obavezu šutnje. To znači, da podatci koji su dati u povjerenju ne daju se nikome sa strane, pa ni rodbini.

Dodatne informacije možeš dobiti u socijali i iz brošure Položaj i prava stranki socijalne zaštite (Sosiaalihuollon asiakkaan asema ja oikeudet). Brošuru možeš dobiti u socijali. Nalazi se takođe i u internetu www.stm.fi Brošura je prevedena na švedski, njemački, ruski, engleski i somalijski. Napisana je jasnim finskim i švedskim jezikom.

Socijalni zastupnik

Svaka opština ima socijalnog zastupnika (sosiaaliamies). Ako stranka je nezadovoljna dobijenim uslugama ili tretmanom, ona može stupiti u kontakt sa socijalnim zastupnikom.

Socijalni zastupnik savjetuje i pomaže stranke socijalne zaštite. Daje informacije o pravima koje stranka ima, i prati u opštini kako se ponaša prema strankama. Iz socijale, mjesta boravka, možeš pitati kako stupiti u kontakt sa socijalnim zastupnikom.

4. Odsustvo zbog porodice

Zbog rođenja djeteta i njege djeteta roditelji imaju pravo na odsustva zbog porodice, a to su: odsustvo zbog porođaja/ trudničko, očevo odsustvo, odsustvo za roditeljsku njegu djeteta (takođe djelimičan) i roditeljsko odsustvo (takođe privremen i djelimičan). Za vrijeme, odsustva zbog porođaja, očevog i roditeljskog odsustva, Kela isplaćuje potporu za roditeljsku njegu (vanhempainpäiväraha), čija visina zavisi od prihoda roditelja. Roditeljima koji nisu zaposleni, isplaćuje se minimalna dnevnic. Za vrijeme roditeljskog odsustva isplaćuje se potpora za kućnu njegu djeteta (kotihoidon tuki). Potpora za roditeljsku njegu i potpora za kućnu njegu djeteta, je prihod od kojeg se plaća porez.

Odsustvo zbog porođaja/trudničko

Trudničko odsustvo (äitiysvapaa) počinje otprilike mjesec dana prije termina poroda. Odsustvo može trajati 105 radnih dana. Za vrijeme trudničkog odsustva Kela plaća trudnici novčanu potporu za porodilje (äitiysraha), ako je trudnica živjela u Finskoj najmanje 180 dana neposredno prije predpostavljenog termina porođaja.

Očevo odsustvo

Otac ima pravo na očevo odsustvo (isyysvapaa) u trajanju od 18 radnih dana, u periodu novčane potpore za porodilje- i roditeljske njege. Ovih 18 dana, može koristiti najviše u četiri djela. Pored ovoga, otac dobija dodatno od 1- do 12 radnih dana odsustva, ako koristi najmanje 12 radnih dana pri isteku perioda novčane potpore za roditeljsku njegu. Kada majka može se vratiti na posao ili koristiti godišnji odmor. Za vrijeme očevog odsustva Kela isplaćuje ocu novčanu potporu za očeve (isyysraha), ako otac je odsutan s posla i čuva dijete kod kuće.

Odsustvo za roditeljsku njegu djeteta

Roditeljsko odsustvo (vanhempainvapaa) počinje odmah nakon prestanka novčane potpore za porodilje, i traje 158 radnih dana. Za vrijeme roditeljskog odsustva, novčanu potporu za roditeljsku njegu djeteta (vanhempainraha) isplaćuje se ili majci ili ocu. Roditelji se zdogovaraju između sebe, ko od njih čuva dijete kod kuće. Vrijeme za koje se plaća novčana potpora za roditeljsku njegu djeteta, roditelji mogu podijeliti između sebe. Roditeljsko odsustvo može se koristiti takođe i djelimično, kada otac i majka mogu na smjenu paziti dijete kod kuće i biti jedan dio vremena na poslu. Jedan od roditelja može naprimjer, čuvati dijete ujutro, drugi roditelj popodne ili čuvanje djeteta i posao može se rasporediti po smjenama ili radnim sedmicama. Otac i majka zdogovaraju se s poslodavcem o prelasku u djelimično-radno vrijeme. Ugovor o djelimičnom- radnom vremenu (osa-aikatyö) treba napraviti najmanje za dva mjeseca.

Roditeljsko odsustvo za njegu djeteta kod kuće

Roditelj čije dijete je ispod 3- godine starosti, ima pravo ostati njegovati dijete kod kuće a da radni odnos ne prekida se (hoitovapaa). Na posao ima pravo vratiti se po nepromjenitim pogodbama. Roditeljsko odsustvo može se dobiti po isteku odsustva za roditeljsku njegu

djeteta (vanhempainvapaa) i očevo odsustva (isyysvapaa), i može se biti na roditeljskom odsustvu sve dok najmlađe dijete ne napuni tri godine. Za vrijeme roditeljskog odsustva Kela isplaćuje roditelju potporu za kućnu njegu djece (kotihoodon tuki).

Djelimično roditeljsko odsustvo za njegu djeteta kod kuće (osittainen hoitovapaa) može se dobiti do kraja te godine, u kojoj dijete počinje sa pohađanjem osnovne škole. Za vrijeme djelimičnog roditeljskog odsustva roditelj počinje s poslom na određeno vrijeme, s skraćenim radnim vremenom. Za vrijeme djelimičnog roditeljskog odsustva isplaćuje se djelimična potpora za kućnu njegu djeteta (osittainen kotihoodon tuki).

U slučaju da dijete ispod 10- godina razboli se iznenada, majka ili otac imaju pravo biti na roditeljskom odsustvu za njegu djeteta kod kuće najviše četiri radna dana. Uvjet za pravo na odsustvo za njegu bolesnog djeteta kod kuće, je da obadvoje roditelja rade izvan kuće.

Dječiji dodatak

Dječiji dodatak (lapsilisä) plaća se dječijim roditeljima, za svako dijete koje živi u Finskoj a da je dijete ispod 17-godina. Iznos dječijeg dodatka zavisi od broja djece u porodici. Samohrani roditelj dobija povišeni iznos dječijeg dodatka za svako dijete. Od dječijeg dodatka ne plaća se porez. Dječiji dodatak traži se iz Kele.

Potpora za porodilje

Trudnica koja živi u Finskoj, ima pravo na potporu za porodilje (äitiysavustus). Uslov za dobijanje potpore za porodilje je, da je trudnica posjećivala savjetovalište za trudnice ili da je bila na zdravstvenom pregledu kod ljekara, prije nego što je napunila četiri mjeseca trudnoće. Kao potpora za porodilje dobija se paket za novorođenče ili novčana suma od koje se ne plaća porez. Vrijednost paketa je veća od novčane potpore. Paket za novorođenče sadrži kvalitetnu robu i potrebštine za njegu novorođenčeta. Uz pomoć paketića lako je početi s njegom novorođenčeta.

5. Dnevna njega djece i privremeni odgoj

Dnevnom njegom smatra se njega djeteta van kuće. U privremeni odgoj u dnevnoj njezi spada vaspitanje djece, podučavanje i njega djece. Cilj dnevne njege i privremenog odgoja je pomoći roditeljima u dječijem vaspitanju i unapređivanje razvoja djeteta, rast i podučavanje zajedno sa porodicama. Ujedno dijete stiče drugove za igranje i upoznava se s finskim načinom života i jezikom. U dnevnoj njezi, podupire se djetetova vlastita kultura i maternji jezik, pošto je važno, da dijete zna svoj maternji jezik. Roditelji mogu uvijek razgovarati s osobljem dnevne njege i izraziti svoje želje koje se tiču njege djeteta.

Opštinski ili kućni dječiji vrtići ?

Prebivalište organizuje dnevnu njegu djece predškolskog uzrasta. Dnevna njega obično se organizuje u opštinskom ili kućnom dječijem vrtiću. U opštinskim dječijim vrtićima djeca se čuvaju u grupama, gdje je stručno obrazovano osoblje. U kućnim dječijim vrtićima, njegovateljica je plaćena od opštine, u svojoj kući čuva nekoliko grupa djece. Pored opštinske dnevne njege za djecu postoje još i privatni dječiji vrtići i njegovateljice. Dijete može biti na njezi čitav dan, dio dana ili par dana u sedmici. U većim mjestima postoje vrtići koji su otvoreni danju i noću. Oni su namjenjeni za djecu čiji roditelji rade u smjenama.

Dječija igrališta

Pored dnevne njege u nekim opštinama postoje i opštinska dječija igrališta (leikkipuistot), gdje ne treba se unaprijed prijaviti i besplatni su. Osoblje dječijih igrališta organizuje program za djecu. Dijete ispod 4-godine starosti, mora imati sa sobom odraslu osobu koja će ga čuvati. U ponekim dječijim igralištima imaju i posebne njegovateljice, koje mogu čuvati dijete u određeno vrijeme, usluga se plaća.

Otvoreni dječiji vrtići

U mnogim opštinama postoje opštinski otvoreni dječiji vrtići (avoimet päiväkodit). Takođe, ne treba se unaprijed prijaviti i besplatni su. U otvorenim opštinskim dječijim vrtićima roditelji sami čuvaju svoju djecu. U njima dobija se podstrek i podrška za čuvanje djece i srećeš se sa drugim osobama.

Dnevna njega za vrijeme nastave za doseljenike

Kad opština prima izbjeglice, ona organizuje roditeljima nastavu za doseljenike u trajanju od godine dana. Za vrijeme nastave opština organizuje dnevnu njegu za djecu koja su predškolskog uzrasta, tako da i majke koje imaju malu djecu imaju mogućnost studirati, učiti finski jezik i upoznati se sa novim društvenim poretkom. Za vrijeme nastave za doseljenike, dnevna njega za djecu besplatna je izbjeglicama.

Traženje mjesta za dnevnu njegu

Mjesto za dnevnu njegu traži se četiri mjeseca prije nego što ga trebamo. Osobe koje su dobile posao- ili mjesto za studiranje, za njih dnevna njega djece brže se organizuje. Na vrijeme treba stupiti u kontakt sa socijalom ili najbližim vrtićem. Tamo mogu se dobiti informacije kako se traži mjesto za dnevnu njegu djece i druge mogućnosti za dnevnu njegu.

Plaćanje dnevne njege

Iznos plaćanja dnevne njege zavisi i određuje se prema veličini porodice i prema prihodu. Iznos, plaća se jednom mjesečno.

Predškolsko, prije početka škole

Predškolsko (esiopetus) organizuje se svim 6- godišnjacima, prije početka pohađanja škole. Na predškolskom vježbaju se osnovne stvari, koje djeca trebaju u školi. Predškolsko olakšava djetetov polazak u školu. Nastava je besplatna, najmanje po pola dana i traje godinu dana. Predškolska nastava je po slobodnoj volji, ali preporučuje se. Dodatne informacije o predškolskom obrazovanju možeš dobiti iz vrtića ili škole, koji se nalaze na tvom području stanovanja.

Omladinsko bavljenje hobijem

Mladima nude se mnoge vrste hobija. Njih organizuju različite omladinske organizacije, sportska društva, građanske organizacije, škole i trgovačka poduzeća. Većina mjesta ima takođe prostorije koje su posebno namjenjene za omladinu, u kojima se organizuju razne aktivnosti, od umjetnosti i sporta pa do kompjuterskih i motornih klubova. Uz hobi, omladina može se upoznati sa svojim vršnjacima i vježbati finski jezik. Naprimjer, sportska društva su jako popularna i u njih može se učlaniti omladina različitih uzrasta. Informacije o aktivnostima u slobodno vrijeme mogu se dobiti u omladinskom uredu svog mjesta prebivališta, mjesnim novinama i od organizatora aktivnosti.

6. Iz braka u razvod

Brak je dobrovoljan ugovor, koji također može se prekinuti. Razvodi u Finskoj vrlo su uobičajni. Zahtjev za razvod braka podnosi se u okružnom sudu mjesta boravka. Okružni sud ne ispituje razlog za rastavu braka, niti odnos između supružnika i njihove lične veze. Razvod braka može se odobriti, bez obzira što drugi supružnik protivi se. Dodatne informacije možete dobiti iz ministarstva za rad, ureda zastupnika za pitanja manjina i iz brošure "Ravnopravni u Finskoj" koja je napravita za žene i muškarce doseljenike. Brošura je također i u internetu www.mol.fi/migration

Alimentacija

Oba roditelja, obavezni su izdržavati dijete. Ako roditelji razvedu se ili roditelji ne žive skupa, dijete ima pravo dobiti alimentaciju od onog roditelja, s kojim više ne živi. Dijete također ima pravo da se sretne sa obadva roditelja. O alimentaciji može se napraviti ugovor, koji roditelji prave kod opštinskog nadzornika za djecu u socijalnom uredu. Druga mogućnost je, da okružni sud izda rješenje za plaćanje alimentacije. Visina alimentacije (elatusapu) zavisi od financijskog položaja oba roditelja i djetetove potrebe za alimentacijom.

Potpورا za alimentaciju

Dijete ima pravo dobiti od opštine potporu za alimentaciju (elatusuki), ako njegov roditelj je zanemario plaćanje alimentacije, koja je sudskim rješenjem donjeta ili dogovorom koji je napraviti između roditelja. Potpora za alimentaciju traži se iz socijalne službe mjesta prebivališta djeteta. Opština koja isplaćuje potporu za alimentaciju, vrši naplatu plaćene potpore od osobe koja je dužna plaćati alimentaciju. Ako alimentacija je male sume zbog nesposobnosti plaćanja, dijete ima pravo na potpuni iznos potpore za alimentaciju, a iznos koji je potporom plaćen da bi dijete imalo pun iznos alimentacije, naplaćuje se od roditelja koji treba da plati alimentaciju. Potpora za alimentaciju plaća se i za dijete koje je rođeno van braka gdje očinstvo nije utvrđeno, i za usvojeno dijete.

7. Pohadanje škole i studiranje

Svako dijete koje živi u Finskoj, obavezno je ići u školu. Ono ima pravo ići u besplatnu osnovnu školu. Djeca polaze u osnovnu školu, na početku jesenskog semestra one godine, u kojoj navršavaju 7 godina. Obično djeca idu u školu, koja je blizu njihove kuće. Roditeljima preporučuje se da stupe u kontakt sa opštinskim školskim službama i sa djetetovom budućom školom.

Osnovna škola

Osnovna škola traje devet godina. U nekim školama postoji i dobrovoljni 10. razred. Poslije završetka osnovne škole velik broj učenika nastavlja školovanje u gimnaziji ili u srednjim stručnim školama. I djevojčice i dječaci, imaju istu mogućnost za dalje školovanje. Na početku, doseljenicima može se organizovati nastava u posebnim grupama, prije nego se prebace u finske razrede, gdje također mogu dobiti dopunsku nastavu i na maternjem jeziku.

- **Hrana**

U osnovnoj školi obroci su besplatni. Ako učenik iz nekog razloga ima posebnu ishranu, o tome možeš razgovarati prije nego što učenik pođe u školu.

- **Vjeronauk**

U školi uči se vjeronauk. Kao zamjena za vjeronauk, u školi postoji i nastava o životnim nazorima. Roditelji, sa nastavnikom, mogu razgovarati o tome i drugim mogućnostima.

Gimnazija i srednje stručne škole

Poslije osnovne škole omladina nastavlja obično školovanje u gimnaziji ili u srednjim stručnim školama. Za mjesto u gimnaziji i skoro u svim srednjim stručnim školama, u isto vrijeme svi učenici podnose molbe za prijem u te škole, zajedničko natjecanje (yhteishaku). Učenici biraju se prema uspjehu iz osnovne škole, ali neke srednje stručne škole organizuju i prijemni ispit ili jezični ispit. Doseljenik može biti izabran preko takozvanog opružljivog odabiranja, ako nema svjedožbe o završenoj finskoj osnovnoj školi.

Stručno školovanje traje tri godine, nakon čega stekne se stručna sprema za neko zanimanje. Prije srednje stručne škole doseljenici mogu pripremiti se u osnovnim školama za struku, pripremno školovanje traje godinu dana.

Gimnazija je opšteobrazovna škola koja traje 2-4 godine, gdje na kraju polaže se matura. Na maturi se, na različit način uzima u obzir činjenica da učenikov maternji jezik nije finski. Poslije gimnazije može se nastaviti školovanje na svim univerzitetima i visokim školama. Takođe i 3-godišnje srednje stručne škole sa profesionalnim ispitom imaju kompetenciju za visoke škole.

Odrasli mogu završiti osnovnu školu, gimnaziju ili pojedine predmete učeći u gimnaziji za odrasle -večernja nastava. U srednjim stručnim školama postoje posebni smjerovi za odrasle.

Integraciono školovanje

Doseljenicima, nastoji se obezbjediti ravnopravan položaj sa fincima, u školovanju i materijalnoj pomoći za školovanje. Pomoću školovanja da je se mogućnost za izbor u životu. Doseljenik koji živi u Finskoj, a spada u dob obaveznog školovanja, ima ista prava kao i finac da završi osnovnu školu. U radnom životu odraslog doseljenika potrebna škola, nastavak školovanja i usavršavanje profesije nastoji se zaštititi. Cilj je, da u stranoj zemlji završeni profesionalni ispiti i studiranje, a isto tako i radno iskustvo stvara podlogu za planiranje i dopunjavanje zanimanja u Finskoj. Takođe, cilj je omogućiti rad na dvojezičnom: vladanje finskim ili švedskim jezikom i održavanje vlastitog maternjeg jezika i kulture.

Integraciono školovanje (kotoutumiskoulutus) podupire i unapređuje doseljenikovu integraciju u finskom društvu. Dodatne informacije o integraciji možeš naći u brošuri koju je izdao Ministarstvo za rad " Integracija doseljenika u Finskoj" na stranici www.mol.fi/migration

Visoke škole i univerziteti

Izbor studenata za školovanje na visokim školama i univerzitetima vrši se na osnovu diploma o završenoj školi i prijemnih ispita. Uslovi za prijem razlikuje se, zbog toga student treba na vrijeme stupiti u kontakt sa školom, u koju želi ići. U mnogim visokim školama i

univerzitetima za strance postoje posebni savjetnici za studij. Dodatno, ljetni univerzitet organizuje nastavu i ljeti. Možeš učestvovati i ako nisi student.

Škole opšteobrazovnog smjera za odrasle

U školama opšteobrazovnog smjera za odrasle (kansaopisto) može se završiti osnovna škola ili gimnazija, a isto tako i pojedinačni predmeti. Dodatno, škole opšteobrazovnog smjera za odrasle organizuju i stručna školovanja za zanimanja. U pojedinim školama postoje i posebni smjerovi za doseljenike. Nastava traje čitav dan i studenti stanuju obično u studentskom domu, internat.

Narodni- i radnički univerziteti

U mnogim opštinama u Finskoj postoje narodni-i radnički univerziteti. Oni su jako popularna mjesta za studiranje odraslih. U narodnim-i radničkim univerzitetima studira se u slobodno vrijeme, obično jednom u sedmici. Najpopularniji predmeti su jezici. Dodatno u njima, moguće je učiti razne praktične predmete ili umjetnost, te baviti se sportom. Dodatne informacije www.ktol.fi

Materijalna potpora za školovanje

Materijalnu potporu za školovanje (opintotuki) možeš tražiti iz Kele, ako nakon završene osnovne škole učiš u gimnaziji, u školi opšteobrazovnog smjera za odrasle, u srednjoj stručnoj školi a isto tako ako studiraš na univerzitetu ili visokoj školi. Studiranje mora biti cjelodnevno i da traje najmanje dva mjeseca. Uslov za dobijanje materijalne potpore za studiranje je da je student primit i da mu je potrebna materijalna pomoć. Student bez porodice može takođe dobiti studentsku stambenu potporu, koja određuje se prema visini stanarine. Student koji ima porodicu može tražiti opštu stambenu potporu.

Takođe, student može dobiti u banci studentski kredit, čiji garant je država. Kreditne kamate plaćaju se banci već u toku studiranja, a kredit obično nakon završenog studiranja.

Obrazovna potpora

Obrazovna potpora (koulutustuki) isplaćuje se nezaposlenima koji su na školovanju koje je organizovao biro za zapošljavanje, prekvalifikacija. Takođe, i nastava za doseljenike, smatra se prekvalifikacijom. Iznos obrazovne potpore je malo veći od potpore za nezaposlenost.

8. Zdravstvena zaštita

Zdravstveni centri

U svakoj opštini i gradu nalazi se zdravstveni centar, koji brine o osnovnoj zdravstvenoj zaštiti stanovnika. Saznaj, u koji zdravstveni centar pripadaš, obično je to zdravstveni centar koji se nalazi blizu tvoje kuće. Zdravstveni centar naplaćuje od odraslih participaciju, za posjetu ljekaru, koja može biti: participacija za godinu dana ili jednokratna koja se naplaćuje najviše tri puta u godini. Za osobe ispod 15- godina starosti usluge su besplatne. Posjete zdravstvenoj sestri, u zdravstvenom centru, besplatne su takođe i za odrasle.

Vrijeme kod ljekara u zdravstvenom centru, treba rezervisati unaprijed. Samo u slučaju da je potrebna hitna pomoć, ljekaru se može doći bez zakazanog vremena. Cilj je, da ako nije baš hitan slučaj za pregled i liječenje, da se vrijeme kod ljekara dobije za tri dana.

Zdravstveni centri dežuraju naveče i vikendom, naravno ne svi.

U zdravstvenom centru nalazi se takođe i zubna njega, ali u zdravstvenim centrima velikog grada ne uspeva se pružiti svim odraslim osobama zubna njega. Iz Kele, može se dobiti nadoknada za troškove zubne njege kod privatnog zubnog ljekara.

Savjetovanište za trudnice

U zdravstvenom centru nalazi se savjetovanište za trudnice i savjetovanište za djecu. Zdravstveno stanje trudnice i ploda, prati se za vrijeme trudnoće u savjetovaništu za trudnice (äitiysneuvola). U savjetovanište treba se javiti prije nego što se napuni četiri mjeseca trudnoće, pošto je to uvjet da bi se mogla dobiti potpora za porođilje. Po slobodnoj volji može se ići i kod privatnih ljekara, ali skoro sve trudnice u Finskoj koriste usluge savjetovaništa. Takođe, savjetovanište organizuje porođajne- porođične pripreme za trudnicu i za oca. U Finskoj velik broj očeva učestvuju na ovim pripremanama.

U Finskoj žene rađaju u bolnicama. Velik broj očeva prisustvuje pri porodu. Savjetovaništa za trudnice organizuju često i posjete upoznavanja sa porođilištima.

Usluge savjetovaništa za trudnice besplatne su.

Savjetovaništa za djecu

Kontrola poslije poroda vrši se u savjetovaništu za trudnice, i poslije toga dijete i porodica prelaze u savjetovanište za djecu. U savjetovaništu prati se zdravlje i razvoj djeteta, i na razne načine potpomaže se porodica koja ima novorođenče. Takođe, dijete u savjetovaništu dobija vakcinacije, po Finskom programu vakcinacija. Majka ili otac, ili obadva roditelja zajedno, mogu dovesti dijete u savjetovanište za djecu.

Takođe, savjetovaništa za djecu organizuju za majku i oca, a i za čitavu porodicu kurseve i mogućnost za razgovor. Učestvovanjem, porodice mogu upoznati se sa drugim osobama koje imaju istu životnu situaciju i dobiti profesionalnu pomoć o zdravlju djece, razvoju i pitanjima koja se tiču odgoja.

Usluge savjetovaništa za djecu besplatne su.

Zdravstvena zaštita u školi

Kad dijete krene u školu, ono prelazi iz savjetovaništa za djecu u školsku zdravstvenu zaštitu. Školska zdravstvena sestra obično je u školi par dana u sedmici, kad djeca mogu doći kod nje. Takođe u potrebi roditelji mogu stupiti u kontakt sa zdravstvenom sestrom.

Vakcinacije koje su se počele primati u savjetovaništu za djecu nastavljaju se u školi. Školska zdravstvena sestra organizuje redovne zdravstvene preglede za školsku djecu, a školski ljekar pregleda djecu rjeđe. Školskoj zdravstvenoj sestri ili školskom ljekaru treba reći o problemima djece, pošto na taj način može se dijete uputiti naprimjer, psihologu ili na govornu terapiju. Zubi školske djece kontrolišu se redovno u zdravstvenom centru.

Opštine organizuju školsku zdravstvenu zaštitu u osnovnim školama, srednjim stručnim školama i učenicima u gimnaziji. Ustanova zdravstvene zaštite studenata univerziteta odgovorna je za zdravstvenu zaštitu studenata na visokim školama.

Školska zdravstvena zaštita i školski zubar besplatni su.

Bolnička njega

Na pretrage i liječenje u bolnicu, može se doći samo na osnovu upute ljekara zdravstvenog centra ili upute privatnog ljekara. U hitnim slučajevima ne treba uputa. Cilj je da se vrijeme za pretrage u poliklinici, koja se nalazi u bolnici, dobije za tri sedmice od dana kad je uputa ljekara došla u bolnicu, i liječenje za tri ili najduže šest mjeseci od vremena kad je ustanovita potreba za liječenjem u poliklinici. Ponekad vrijeme čekanja je duže od željenog.

Pacijent za liječenje u bolnici, plaća jedan iznos za liječenje po danu, u kojem sadržani su: pretrage, zahvati, lijekovi, njega i obroci.

Privatna zdravstvena zaštita

Naročito velika mjesta imaju privatne ljekare i privatne zubare. U Finskoj nalaze se i poneke privatne bolnice. Zdravstvena zaštita kod privatnika često je mnogo skuplja od zdravstvene zaštite u zdravstvenom centru ili zdravstvene zaštite dobijene u javnim bolnicama.

Kela namiruje jedan dio plaćenog iznosa liječenja kod privatnih ljekara i privatnih zubara.

Ljekovi

Ljekove možeš podići samo u apoteki. Kela namiruje jedan dio cijene lijeka koji je ljekar propisao.

Prava pacijenta

U Finskoj je na snazi zakon o pravima pacijenta. Glavne tačke zakona su:

- ❖ Pacijent ima pravo na dobru njegu i poštovanje. Pacijentov maternji jezik, kulturu i lične potrebe po mogućnosti uzimaju se u obzir.
- ❖ Za liječenje potreban je pristanak pacijenta. Pacijentu daju se podaci o njegovom zdravstvenom stanju i liječenju: šta liječenje sadrži, kakvi rizici mogu biti i moguće vrste liječenja. Pacijent može odbiti liječenje.
- ❖ Pacijentu koji je u redu čekanja obavještava se razlog čekanja i procijenjeno vrijeme čekanja.
- ❖ Ako pacijent je dijete, njegovo vlastito mišljenje uzima se u obzir, kad dijete je dovoljno zrelo da to može izraziti. Ljekar ili neka druga profesionalna osoba procjenjuje djetetovo stanje razvoja i zrelost za donošenje odluka.
- ❖ Djetetov staratelj nema pravo odbiti liječenje, ako je u pitanju život maloljetnog djeteta ili za otklanjanje prijetnji koje ugrožavaju njegovo zdravlje.
- ❖ Pacijent koji je nezadovoljan liječenjem može podnijeti opomenu ustanovi za liječenje ili tužbu službi za nadgledanje zdravstvene zaštite, obično administrativnoj upravi.
- ❖ U ustanovi za liječenje treba biti predstavnik pacijenta (potilasiamies) od kojeg pacijent može dobiti pomoć.

9. Službe za invalide

U Finskoj invalidima nastoji se pružiti mogućnost pohađanja škole, studiranja, te da u životu i radu ravnopravan je među ostalima. Opština pruža usluge i novčanu pomoć invalidima. U rehabilitaciju spadaju između ostalog, pomagala i obuka za prilagođavanje. Prevoz, usluge prevodioca za gluhe, adaptacija stana po potrebi i stambene usluge su subjektivna prava osnovanih usluga. Medicinsko liječenje organizuje se preko zdravstvene zaštite.

Razmatranjem odobravaju se potrebe ličnog pomoćnika. Pomoćnik pomaže u svakidašnjim zanimanjima, u školi ili na poslu.

Udruženja invalida, socijalni uredi i bolnice daju informacije o uslugama za invalide i rehabilitaciji.

Potpora Kele za invalide i hroničnim bolesnicima

- **Posebna novčana potpora roditeljima za njegu djeteta**

Otac ili majka mogu dobiti posebnu novčanu potporu za njegu djeteta (erityishoitoraha), na koju se plaća porez, ako on/ona sudjeluju u liječenju djeteta koje je ispod 16- godina starosti, u bolnici ili u nekim slučajevima kod kuće. Ova potpora isplaćuje se u slučaju kad majka ili otac ne mogu odlaziti na posao zbog čuvanja djeteta, i zbog tog ne dobija platu. Posebna novčana potpora roditeljima za njegu djeteta određuje se prema prihodu osobe koja čuva dijete, a potpora se isplaćuje najviše za 60 radnih dana u toku jedne godine.

- **Potpora za njegu bolesnog ili djeteta invalida**

Kela isplaćuje posebnu potporu za njegu djeteta kod kuće, za dijete koje je invalid ili dijete koje je dugo bolesno (sairaan tai vammaisen lapsen hoitotuki). Potporu može dobiti dijete koje je ispod 16- godina starosti, i kojem je potrebna njega najmanje za pola godine i njega zahtjeva dodatne troškove.

Na dobijanje potpore ne utiče prihod porodice, a na potporu ne plaća se porez.

- **Invalidska potpora**

Osoba 16-64 godina starosti može primati od Kele invalidsku potporu (vammaistuki) zbog bolesti ili povrede. Potpora se isplaćuje kad je radna sposobnost smanjena zbog ozljede najmanje godinu dana. Na potporu ne plaća se porez. Invalidi koji ne mogu obavljati posao, mogu tražiti iz Kele invalidsku penziju.

- **Rehabilitacija**

Osoba koja je teški invalid a ispod 65-godina starosti može dobiti iz Kele dugotrajnu ili proširenu medicinsku rehabilitaciju. Kela može platiti profesionalnu rehabilitaciju. Takođe, i osiguravajuće društvo može platiti rehabilitaciju. Potpora za rehabilitaciju može se dobiti za vrijeme rehabilitacije, kad cilj rehabilitacije je, da osoba nastavi sa svojim poslom ili da se kasnije vratiti na posao. Potpora se isplaćuje za period, u kojem osoba je sprečena za rad.

10. Usluge za starije

U Finskoj starije osobe rijetko stanuju kod svoje odrasle djece. Obično oni stanuju u svojim stanovima, u stambeno- uslužnim zgradama za starije ili staračkim domovima. Starijim osobama važna je bliskost sa djecom i unučadima. Kad podrška rodbine nije dovoljna, npr: zbog posla, starije osobe mogu dobiti pomoć sa strane.

Kućne usluge

Starija osoba koja živi sama u kući može, po potrebi, dobiti pomoć od stručnih osoba (kotipalvelut). Cilj je, da starija osoba što duže može živjeti u vlastitoj kući. U opštinskom socijalnom uredu starija osoba može zatražiti kućne usluge, odnosno pomoć u obavljanju svakodnevnih poslova. Osobe kućne pomoći pomažu u njezi i skrbi, između ostalog i u

kupovini, u pripremanju obroka, u održavanju higijene i čišćenje. Stranka plaća usluge prema svom primanju. Starije osobe mogu takođe kupiti usluge za obroke, u tom slučaju topli obrok donosi se u zdogovoreno vrijeme kući. Pored ovih usluga, u mnogim opštinama postoje posebni centri za starije osobe (vanhusten palvelukeskus), u kojem starije osobe mogu ručavati a isto tako i sudjelovati u učenju- i hobiju.

Stambeno- uslužne zgrade i starački domovi

Starije osobe, koje same ne mogu živjeti kod kuće, za njih postoje stambeno-uslužne zgrade (palveluasunnnot). Stanovi su obični iznajmljeni stanovi ili stanovi koji su izgrađeni baš za te usluge, gdje u slučaju potrebe nalazi se osoblje za pomoć. U staračkim domovima (vanhainkodat) stanuju starije osobe koji ne mogu bez stalne njege drugih osoba.

11. Kako socijalnu zaštitu finansiramo?

Socijalnu zaštitu finansiraju poreski obveznici, koji u Finskoj plaćaju porez državi i opštini gdje žive, od plate i imovine. Porezom finansira se socijalna zaštita i javne usluge. Isto tako društvo porezom uzdržava između ostalog, cestovnu- i željezničku mrežu i javni promet.

Čim se počinje s radom poslodavcu uvijek treba dostaviti poresku karticu (verokortti), koja se dobija u poreskom uredu mjesta boravka (verotoimisto).

Poslodavac uvijek je dužan osigurati radnika, bio on Finac ili doseljenik, mlađi ili stariji. U tom slučaju radnik spada u krug penzija prema zaradi - i socijalne zaštite u slučaju nezaposlenosti, nesposobnosti za rad i starosti. Zaštita zasnovana na osnovu plate, obično je bolja od osnovne zaštite koju Kela isplaćuje. Na primjer, zarađena penzija skuplja se na osnovu plaćanja za penziju koju plaća poslodavac i radnik. U praksi poslodavac brine o osiguranju, jer on odbija uz porez i radnikov udio od plate. Iz Centra za penzijsku zaštitu možeš naručiti besplatno izvod iz svog registra radnih odnosa. Tu se vide sve plate koje su Vam isplaćene, a na osnovu kojih bit će plaćena vaša zarađena penzija.

12. Odakle dobiti pomoć u nevolji?

Važni telefonski brojevi

Uvijek pri ruci držite telefonski imenik. Treba napraviti spisak važnih telefonskih brojeva i staviti ga pored telefona.

Slučaj nužde (Hätätilanne)

Javni broj u slučaju nužde je 112. U čitavoj Finskoj upotrebljava se ovaj javni broj u nuždi. Poziv na ovaj broj je besplatan. Ovim javnim brojem u nuždi, možete pozvati hitnu pomoć, policiju ili vatrogasnu službu.

Službe za mentalno zdravlje i za slučaj krize (Mielenterveys- ja kriisipalvelut)

Ako ste potišteni, zbog nove životne situacije ili imate problema sa supružnikom, ne treba te se sramiti što trebate pomoć. Uvijek na početku problemi se lakše rješavaju. Pri traženju pomoći ne treba Vam uputnica, ali vrijeme uvijek morate zakazati unaprijed. Pri zakazivanju vremena trebate kazati ako Vam je potreban prevodilac.

Uredi za mentalno zdravlje i porodična savjetovališta (Mielenterveystoimistot ja perheneuvolat)

Uredi za mentalno zdravlje daju savjete i organizuju preglede i liječenja što se tiče problema mentalnog/duševnog zdravlja. Takođe u opštinskim savjetovalištim za porodice (perheneuvolat) mogu se dobiti besplatno savjeti, pretrage i liječenja. Savjetovališta pomažu u pitanjima koja se tiču ljudskih odnosa, porodičnog života i odgajanja djece.

Dodatne informacije:

SOS- centar (SOS- keskus)

U Helsinkiju postoji krizni centar. On uslužuje sve doseljenike koji su u Finskoj i njihove porodice, u slučaju psihičkih problema ili socijalnih problema. Usluge su besplatne. Vrijeme treba rezervisati unaprijed.

SOS- keskus

Maistraatinportti 4A, 4 sprat

00240 Helsinki

tel. (09) 413 505 01 (dežurstvo radnim danom od 9- do 15 sati)

telefaks: (09) 4135 0570

www.mielenterveysseura.fi

Jugozapadno -Finska udruženja duševnog zdravlja

(Lounais-Suomen Mielenterveysseuran tukiasema)

Centar pruža podršku i pomoć u teškim situacijama doseljenicima i njihovim članovima porodice koji žive na području jugozapadne Finske.

Lounais-Suomen Mielenterveysseura ry.

Kriisikeskus, Turun tukiasema

Yliopistonkatu 24 a B4, 6 sprat

20100 Turku

tel. (02) 233 3442 (radnim danom dežura od 10-do 15 sati)

faks (02) 273 8779

Centar za rehabilitaciju žrtava torture (Kidutettujen kuntoutuskeskus)

Izbjeglice i njihovi članovi porodice koji su bili izloženi torturi, mogu dobiti pomoć u centru za rehabilitaciju žrtava torture. Takođe i azilant može se obratiti ovom centru. Vrijeme može se zakazati telefonom, pismom ili posjetom centru. Možete takođe zamoliti socijalnog radnika da Vam zakaže vrijeme.

Mäkelänkatu 58-60, 4 sprat

00510 HELSINKI

Tel. (09) 7750 4584, radnim danom od 8.30 -do 15.00

faks (09) 260 0220

kitu @helsingindiakonissalaitos.fi

Dežurni domovi (Turvakodit)

Dežurni domovi pružaju zaštitu članovima porodice, koji su kod kuće izloženi fizičkom i psihičkom zlostavljanju od strane drugog člana porodice. Skoro sve stranke su majke, ali i očevi mogu doći u dežurni dom. Djecu takođe možete uzeti sa sobom prilikom dolaska u

dežurni dom. U svim većim gradovima nalaze se dežurni domovi, a u manjim mjestima postoje posebni stanovi za slučaj krize.

Od socijalnog radnika dobićeš informaciju gdje se nalazi najbliži dežurni dom u tvom mjestu stanovanja. U slučaju nužde takođe i policija pomaže u traženju dežurnog doma, ako socijalni ured je već zatvoren.

Klinika za liječenje alkoholičara (A-klinikat)

U kliniku za liječenje alkoholičara možete otići zbog vlastite ovisnosti o opojnim sredstvima ili zbog bliske osobe. U klinici liječi se ovisnost o alkoholu, lijekovima, narkoticima i drugi problemi ovisnosti. Klinici možeš se obratiti da bi se prekinula zloupotreba opojnih sredstava ili da bi se razjasnile krizne situacije koje su nastale zbog upotrebe opojnih sredstava. U socijalnom uredu dobit ćeš informacije o klinici za liječenje alkoholičara svog mjesta prebivališta.

Pravna pomoć (Oikeusapu)

Opštinski uredi za pravnu pomoć pomažu i savjetuju u pravnim pitanjima. Iz ureda možeš dobiti i usluge pravnog pomoćnika za sud. Usluge se plaćaju prema prihodu. Osoba sa malim primanjima može dobiti besplatnog pomoćnika za sud.

Ured doseljeničkog zastupnika (Vähemmistövaltuutetuntoimisto)

Doseljenički zastupnik prati razvijanje položaja stranaca i njihova prava, obavještava o zakonodavstvu koje se tiče doseljenika, te savjetuje uglavnom o pitanjima koja se odnose na pravnu zaštitu i diskriminaciju. Možete nazvati ured i pitati za savjet, ili lično otići. Rezervišite uvijek vrijeme unaprijed.

Vähemmistövaltuutettu
Työministeriö
ulica Mikonkatu 4, 6.sprat
PL 34
00023 VALTIONEUVOSTO
Telefon: +358 9 160 06
Telefaks: +358 9 160 47002

Služba za izbjeglice (Pakolaisneuvonta)

Advokati službe za izbjeglice daju besplatno pravnu pomoć i savjete azilantima, izbjeglicama i drugim strancima. Prije svega služba, pomaže u stvarima koje se tiču traženja azila, ali može se pitati za pomoć i savjet i u drugim pitanjima koja tiču se pravnog položaja stranaca. Rezervišite vrijeme uvijek unaprijed.

Takođe preko telefona možete dobiti savjete. Pored ureda u Helsinkiju služba za izbjeglice ima urede i u gradu: Vaasa, Kouvola i Oulu. Centralna služba nalazi se u Helsinkiju:

Pakolaisneuvonta ry
Varastokatu 12 B, 00580 Helsinki
tel. (09) 2519 000, faks (09) 2519 0020
e-mail: pakneuv@kaapeli.fi
www.pakolaisneuvonta.fi

Privatni advokati (Yksityiset lakimiehet)

U Finskoj postoje pravници, koji su specijalizirani za pravne probleme doseljenika. Usluge privatnih advokata su obično veoma skupe, ali u nekim slučajevima društvo snosi troškove. Adresu i telefonski broj privatnih advokata možete naći u telefonskom imeniku.

Dodatne informacije: www.lakimiesliitto.fi

Međunarodno traženje nestalih osoba

Možete se obratiti Finskom Crvenom krstu (SPR), kad želite pronaći nestalog člana porodice. Traženje počinje kad se obratite centralnom uredu Finskog Crvenog krsta. Organizacija također savjetuje i azilante i izbjeglice i prati ostvarenje njihove pravne zaštite. Pored toga, regionalne organizacije Finskog Crvenog krsta imaju i organizaciju osoba za kontakt. Odjeljenja Crvenog krsta otvorena su svim osobama koje su zainteresovane za njegov rad.

Suomen Punainen Risti (Finski Crveni krst)

Tehtaankatu 1a

00140 Helsinki

Tel. (09) 129 31

Korisne internet adrese:

www.suomi.fi

<http://virtual.finland.fi>

www.eduskunta.fi

www.vn.fi

www.mol.fi

www.stm.fi

www.formin.fi

www.oph.fi

www.eurooppa-tiedotus.fi

www.kela.fi

<http://www.lib.hel.fi/mcl>

www.makupalat.fi

Edita Prima Oy

MINISTARSTVO ZA RAD

Brošuru su obnovili:

Pirkko Jyväkorpä, ministarstvo za rad

Eeva-Liisa Niinioja, Narodni fond za penzijsko i zdravstveno osiguranje

Ovo objavljeno djelo nalazi se na adresi: www.mol.fi/migration/

Izdavač i objavljiivač:

Ministarstvo za rad, Narodni fond za penzijsko i zdravstveno osiguranje

ISBN: 951

5.obnovito izdanje

Ilustracija: Nick Fredriksson

Grafički dizajn i izdanje Edita prima Oy, Helsinki 2003
asiakaspalvelu.prima@edita.fi
tel.020 450 011
faks 020 450 2470
F i n s k a
EDITA Oyj
PL 800, 00043 EDITA, lokal 020 450 00
Usluge za stranke
telefon 020 450 05, faks 020 450 2380

Brošura prevedena na jezike:

- finski
- švedski
- estonski
- engleski
- francuski
- ruski
- perzija
- kurdi
- arabija

Internet verzio:

www.mol.fi/migration

- srpskohrvatski
- somalijski
- albanski
- vijetnamski
- dari

TM 7.902